

Julkinen
3.3.2020Asia nro 1/07/2016
DM# 2376220

Aineettomat oikeudet yhteishankkeissa

1 Tausta

Business Finland rahoittaa yritysten ja tutkimusorganisaatioiden yhteishankkeita (Co-innovation) noudattaen sitä ohjaavia lakeja ja asetuksia.

Business Finland ei ole yhteistyösopimusten osapuoli, eikä sen edustajat ole ohjausryhmien jäseniä.

Business Finland ei määrää yhdenkään yhteishankkeen osallistujan omaisuuden hallinnasta, eikä voi ottaa kantaa yhteistyökumppaneiden keskinäisiin sopimuksiin muulloin kuin silloin, kun niissä on rahoitusehtojen vastaisia sopimusehtoja.

2 Sovellettavat lait ja rahoitusehdot

2.1 Kansallinen projektirahoitus tutkimusorganisaatioille ja yrityksille

Business Finland soveltaa kansallisen julkisen tutkimuksen rahoituksessa keskeisenä säännöksenä [valtionavustuslakia \(688/2001\)](#) niihin organisaatioihin, jotka eivät kuulu valtion budjettitalouden piiriin. Tällaisia organisaatioita ovat muun muassa kaikki yliopistot, ammattikorkeakoulut ja VTT. Valtionavustuslaki ei sovellu valtion laitoksiin, mikä on huomioitu Business Finlandin julkisen tutkimuksen yleisissä rahoitusehdoissa ja Business Finlandin toiminnassa tutkimusorganisaatioita kohtaan.

Business Finlandin julkisen tutkimuksen rahoitukselle on olemassa yhdet [rahoitusehdot](#)¹, jotka liitetään jokaiseen julkisen tutkimuksen projektin rahoituspäätökseen ja joita rahoituksen saaja on veloitettu noudattamaan. Samoja rahoitusehtoja sovelletaan tällä hetkellä kaikkiin rahoitettaviin julkisen tutkimuksen projekteihin, mukaan lukien co-creation, co-innovation ja research to business (TUTL).

Kaikkien tutkimusorganisaatioiden saamaan kansalliseen julkiseen projektirahoitukseen soveltuu lisäksi Euroopan komission [puitteet tutkimus- ja kehitystyöhön sekä innovaatiotoimintaan myönnettävälle valtioneuvoston päätökselle \(2014/C 198/01\)](#) eli ns. *valtioneuvoston puite*. Valtioneuvoston puitetta noudatetaan kaikissa EU:n jäsenmaissa samansisältöisenä.

Yrityksien rahoitus on moninaisempaa kuin tutkimusorganisaatioiden. Rahoitustuotteita on useampia samoin kuin niihin kohdistuvia rahoitusehtoja.² Kunkin projektin rahoitusehdot mainitaan projektin rahoituspäätöksessä. Keskeisiä

¹ Tutkimusorganisaatioille on lisäksi vielä toistaiseksi olemassa Rakennerahastorahoituksen rahoitusehdot (EAKR), mutta tämä rahoitus poistuu Business Finlandin tarjoamasta, eikä uusia päätöksiä tehdä enää jatkossa.

² Business Finlandin rahoitusehdot: <https://www.businessfinland.fi/suomalaisille-asiakkaille/palvelut/rahoitus/ohjeet-ehdot-ja-lomakkeet/rahoitusehdot/>

Julkinen
3.3.2020Asia nro 1/07/2016
DM# 2376220

säädöksiä yritysrahoituksen osalta ovat valtionavustuslaki ([688/2001](#)) ja valtioneuvoston asetus tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan rahoituksesta ([1444/2014](#)) muutoksineen. Business Finlandin rahoitus ja rahoitusehdot ovat Euroopan unionin yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen mukaisia.

Co-innovation –yhteishankkeille, ekosysteemeille tai klustereille ei ole yksitäisiä rahoitusehtoja. Yhteishankkeeseen osallistuvat ovat velvollisia noudattamaan oman projektinsa rahoituksen ja rahoituspäätöksen mukaisia rahoitusehtoja ja omaa organisaatioon kohdistuvaa lainsäädäntöä.³

2.2 Rahoitus EU:n tutkimuksen ja innovaatiotoiminnan puiteohjelmasta

EU:n tutkimuksen ja innovaatiotoiminnan ohjelma Horisontti 2020 on vielä käynnissä, mutta sen seitsemänvuotinen kulku päättyy 31.12.2020 ja sen seuraajaksi on suunnitteilla Horisontti Eurooppa –ohjelma, jonka kesto on jälleen seitsemän vuotta alkaen 1.1.2021. Komission valmistelussa keskeisenä periaatteena on ollut nykyisen ohjelman kehittäminen, ei kokonaan uuden ohjelman muokkaaminen, mikä tarkoittaa muun ohella sitä, että ohjelman säännöstöön ei ole tulossa radikaaleja sisällöllisiä uudistuksia. Aineettomien oikeuksien, tulosten, datan ja käyttöoikeuksien osalta komissio ei ole ehdottanut suuria muutoksia. Avoimen tieteen (ml. open access, open data, citizen science) laajempi soveltaminen tulee oletusarvoksi ja eurooppalaisen tutkimusalueen (ERA) avoimen innovaatioympäristön kehittämistä jatketaan.⁴

Erytisoituihin (ml. Horisontti 2020⁵ ja Euratom) ja EU:n varainhoitoon liittyvien säädösten ohella käytännössä tärkein toimintaa ohjaava säädös on osallistumissäännöt eli Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 1290/2013⁶. Osallistumissääntöjen 18 artiklan perustella komissiolla on velvollisuus tiiviissä yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa laatia rahoituselimen ja osallistujien välisiä vakioavustussopimuksia. Puiteohjelmilla ei ole erillisiä yleisiä rahoitusehtoja, vaan malliavustussopimukset vastaavat sisällöltään rahoitusehtoja. Sopimuksen tulkintaohjeet on kerätty [Annotated Model Grant Agreement](#) –asiakirjaan⁷.

Valtiontukipuitetta ei sovelleta sellaisenaan Horisontti 2020 –ohjelman hankkeisiin. Asetuksen N:o 1291/2013 johdanto-osan 42 kappaleessa todetaan, että ”Jotta voidaan säilyttää tasavertaiset toimintaedellytykset kaikille sisämarkkinoilla toimiville yrityksille, Horisontti 2020 -puiteohjelmasta myönnettävän ra-

³ Yhteishankkeilla ei ole samanlaista oikeudellista taustaa tai yhteisesti sovellettavia Yksiä rahoitusehtoja kuin entisillä strategisten huippuosaamisten keskittymillä (SHOK).

⁴ [Horisontti Eurooppa](#); EU:n tutkimuksen ja innovoinnin investointiohjelma (2021-2027): [Open Science policy](#)

⁵ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 1291/2013 tutkimuksen ja innovoinnin puiteohjelmasta ”Horisontti 2020” (2014-2020) ja päätöksen N:o 1982/2006/EY kumoamisesta (2013/L 347/104)

⁶ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 1290/2013 tutkimuksen ja innovoinnin puiteohjelman Horisontti 2020 (2014-2020) osallistumisesta ja tulosten levittämistä koskevista säännöistä ja asetuksen (EY) N:o 1906/2006 kumoamisesta (2013/L 347/81)

⁷ Sekä avustussopimuksen että annotated model grant agreement –kommentaarin muoto tulevat muuttumaan Horisontti Eurooppa –ohjelmassa, mutta näitä asiakirjoja ei vielä tässä vaiheessa ole saatavilla.

Julkinen
3.3.2020Asia nro 1/07/2016
DM# 2376220

hoituksen olisi oltava sopusoinnussa valtiontukisääntöjen kanssa julkisten menojen tehokkuuden varmistamiseksi ja sellaisten markkinavääristymien estämiseksi kuin yksityisten varojen syrjäyttäminen, tehottomien markkinarakenteiden syntyminen ja tehottomien yritysten pysyminen toiminnassa.”

Kantavia periaatteita puiteohjelmassa on avoimen tieteen periaatteiden noudattaminen ja julkisuus. Avustuksen saajilla on velvollisuus selvittää aikaansaajien tulosten suojaamisen, hyödyntämisen ja kaupallistamisen mahdollisuus. Milloin avustuksen saaja ei itse kykene tai halua toimia aktiivisesti suojaamisen tai hyödyntämisen puolesta, sen on huolehdittava siitä, että joku muu saisi hyödyntää tuloksia. Aineettomien oikeuksien siirron osalta rahoitusehdot eivät vaadi neuvottelemista markkinaehtoisesta korvauksesta, sillä puiteohjelmasta rahoitettujen tutkimushankkeiden tulosten siirtojen ei tulkita vääristävän kilpailua sisämarkkinoilla. Yhteisöjäsenien purkua sekä omistus- ja käyttöoikeutta koskevat periaatteet noudattavat joko rojaltilvapautta tai FRAND-ehtoja⁸.

Tulosten siirron osalta EU:n puiteohjelman avustussopimus edellyttää monien velvoitteiden sekä hankekumppaneiden oikeuksien huomioimista, mutta avustussopimus ei edellytä sitä, että luovuttajan olisi saatava tai neuvoteltava markkinahintainen korvaus tuloksen luovutuksesta.

Yritykset ja tutkimusorganisaatiot noudattavat H2020 –ohjelmasta rahoituksissa projekteissa pääsääntöisesti samoja ehtoja, mutta esimerkiksi pk-yrityksille erikseen suunnatuissa rahoitusinstrumenteissa on poikkeavuuksia päälinjaan. Yritysten tukemisessa avoimen innovaatioympäristön korostaminen ja rajoja ylittävän yhteistyön mahdollistaminen tulevat entistä tärkeämmiksi siirtäessä H2020 –ohjelmasta Horisontti Eurooppa –ohjelmaan.

2.3 Kansallinen ja EU:n yhteisrahoitus

Esimerkiksi projektista, jossa rahoituksen saaja saa rahoitusta sekä kansalliselta rahoittajalta että Euroopan unionin, otetaan tässä muistiossa ECSEL JU:n projekti, koska kaikkien erilaisten yhteisrahoitteisten mallien esittely ei ole tarpeellista.⁹

EXCEL JU on perustettu neuvoston asetuksella (2014/L 169/152) ja tämän asetuksen 17 artiklan 1. kohdan mukaan asetusta (EU) N:o 1290/2013 sovelletaan ECSEL-yhteisyrityksen rahoittamiin toimiin. Mainitun ECSELin perustamisasetuksen mukaisesti ECSEL-yhteisyritystä pidetään rahoituselimenä (*funding body*), ja se myöntää rahoitustukea epäsuorille toimille yhtiöjärjestyksen 1 artiklan a alakohdassa määrätyn tavoin. Tämä tarkoittaa, että yksittäiselle JU:lle on annettu komission virastoa (*agency*) vastaava asema toimia projektien rahoittajana, joka valitsee rahoitettavat projektit ja laatii hankkeille rahoitusehdot sille annetuissa oikeudellisissa rajoissa. Mainittu asetus N:o 1290/2013 on Ho-

⁸ Osallistumissäännöt (OJ 2013/L 347/81) III osasto, Tulosten hyödyntämistä ja levittämistä koskevat säännöt, alkaen sivu 98. Komission tulkinnan mukaan FRAND-ehtojen mukainen korvaus voi olla nolla euroa.

⁹ EUVL (2014/L 169/152) Neuvoston asetus ECSEL-yhteisyrityksen perustamisesta: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=OJ:L:2014:169:TOC>

Julkinen
3.3.2020Asia nro 1/07/2016
DM# 2376220

risontti 2020 –ohjelman osallistumissäännöt, joihin jo yllä on usein viitattu. Täten voidaan katsoa, että puiteohjelman omistusta, käyttöoikeuksia ja näiden luovuttamista koskevat ehdot ovat lähtökohtaisesti sovellettavia.

EXCEL-yhteisyrityksen rahoitus on riippuen projektityypistä 25-30% pk-yrityksille, 20-25% suuryrityksille ja 35% tutkimusorganisaatioille. Business Finlandin projektirahoitus näille projekteille on 35% pk-yrityksille, 20% suuryrityksille ja 38% tutkimusorganisaatioille. Business Finlandin rahoitukseen sovelletaan yllä kappaleessa 2.1 esitettyä kansalliseen rahoitukseen soveltuvaa säännöstöä, mikä tarkoittaa tutkimusorganisaatioiden osalta muun muassa sitä, että niiden tulisi noudattaa ainakin tuon 38%:n osalta valtiontukipuitetta.

Tällaisessa yhteisrahoitteisessa projektissa oleva velvoittavien säännösten riski on tiedossa sekä kansallisella rahoittajalla, Euroopan komissiolla, että muilla komissiota vastaavilla rahoituselimillä. Käytännössä Business Finland on äärimmäisen harvoin puuttunut yhteisyrityksen projekteissa sovittujen ns. IPR-pykäliden sisältöön, sillä Business Finland haluaa kannustaa laajaan kansainväliseen yhteistyöhön ja ymmärtää, että isoissa kansainvälisissä yhteistyöhankkeissa rahoitukseen kohdistuu useita erilaisia rahoitusehtoja eri taustoista tulevien osallistujien mukana. Valtiontukilainsäädännön perustarkoitus on kuitenkin estää kilpailun vääristymistä Euroopan sisämarkkinoilla esimerkiksi niin, että julkisen rahan tuella ei aiheuteta markkinavääristymiä yhteisen edun vastaisella tavalla. Tämän perusteella Business Finland hyväksyy rahoituksen saajien huolellisesti harkitun päätöksen yhteisrahoitteisessa kansainvälisessä yhteistyössä allekirjoittaa konsortio- tai muita sopimuksia, jotka ovat riittävästi sopusoinnussa valtiontukisääntöjen kanssa. Kaikkia säännöksiä ei voi noudattaa kirjaimellisesti esitetyn kaltaisessa yhteistyössä.

3 Julkisen tutkimuksen projektin tulosten omistus

Julkisen tutkimuksen projektissa aikaansaadun tuloksen omistaa se rahoituksen saajana oleva tutkimusorganisaatio, jonka projektiin tutkimustyö sisältyy. Jos rahoituksen saajana oleva tutkimusorganisaatio on osallistujana yhteishankkeessa (esim. co-innovation), tutkimusorganisaation on huolehdittava siitä, että sen projektissa sen projektisuunnitelman mukaisesti tehdystä työstä aikaansaatu tulosten omistus- ja käyttöoikeudet siirretään sille.

Omistajalla on oikeus päättää tuloksen suojaamisesta ja luovuttamisesta.¹⁰ Business Finland tai muukaan viranomainen ei voi määrätä toisen omaisuuden käytöstä tai luovutuksesta. Yhteistyökumppanit voivat niitä koskevan lainsäädännön ja rahoitusehtojen puitteissa sopia kaikkia osapuolia hyödyttävistä tavoista hyödyntää julkisen tutkimuksen projektin tuloksia.

Julkisen tutkimuksen rahoitusehtojen mukaan tutkimusprojektissa on tavoitteena tulosten tehokas ja laaja-alainen hyödyntäminen kotimaisessa elinkeinolämässä ja yhteiskunnassa. Rahoituksen saajan on velvollisuus neuvotella tulosten hyödyntämisestä projektin ohjausryhmässä. Tämän velvollisuuden

¹⁰ Business Finland; [Julkisen tutkimuksen rahoitusehdot](#), kohta 13.2

Julkinen
3.3.2020Asia nro 1/07/2016
DM# 2376220

osalta yhteishankkeen osallistujat voivat sopia monista hyödyntämiseen liittyvistä reunaehdoista jo yhteistyösopimuksessa. Luottamukselliselle yhteistyölle on eduksi, jos jo ennen projektin alkua tai viimeistään yhteistyösopimusta laadittaessa kukin yhteishankkeen osallistuja avoimesti tuo esille sen, mitä kukin yhteistyöltä odottaa, mitä on kunkin intressit ja mitä odotuksia kullakin on toisiaan kohtaan.

Yritys ei voi toteuttaa omaa tuotekehitystään osana julkisen tutkimuksen projektia. Yritys voi kuitenkin läheisessä yhteistyössä, osaamista ja tietoa vaihtaen suorittaa omaa innovaatioprojektiaan yhteisessä co-innovation –yhteishankkeessa. Yrityksen oman projektin tulokset kuuluvat kaikki yritykselle itselleen ja yrityksellä on oikeus päättää tulosten käytöstä ja julkisuudesta. Läheisessä yhteistyössä on ennen projektien käynnistymistä sovittava esimerkiksi projektisuunnitelmassa tarkasti siitä, mitä kukin yhteishankkeeseen osallistuva tekee ja mikä on kussakin projektissa tavoite.

4 Muu välttämätön panostus tutkimusprojektille ("in-kind")

Yritykset voivat antaa tutkimusprojektille niin sanottua in-kind -panostusta, millä tarkoitetaan projektin toteuttamisen kannalta välttämätöntä muuta kuin rahallista panostusta. Sitä voi olla projektille vastikkeetta tehty työ, käyttöön luovutetut laitteet, ohjelmistot tai aineet. Projektin muuksi panostukseksi ei hyväksytä sellaista yrityksen tai muun osapuolen osoittamaa panostusta, joka tosiasiallisesti on projektissa tutkimuskohteena. Muun välttämättömän panostuksen on tultava hyötykäyttöön tutkimusorganisaation projektissa tutkimusorganisaation projektisuunnitelmaa toteuttamaan.¹¹

Muu panostus tulee arvottaa euromääräisenä, mutta sitä ei sisällytetä projektin kustannusarvioon eikä rahoitussuunnitelmaan. Muun välttämättömän panostuksen toteutumista on seurattava ohjausryhmässä ja se raportoidaan asiointipalvelussa.¹²

Yrityksen antama muu panostus tutkimusorganisaatiolle työn muodossa on samoin kuin rahapanos vastikkeetonta tutkimusrahoitusta. Työn muodossa luovutettu in-kind on kuitenkin haastava mahdollisesti syntyvien aineettomien oikeuksien oikeuksiensiirtosopimusten osalta.¹³ Sen sijaan, että yritys antaa julkiseen tutkimusprojektiin in-kind -työpanoksen, yhteistyö olisi suositeltavaa rakentaa erillisten projektien kautta toteutettavan yhteistyön pohjalta.

Yhteishankkeissa tutkimusorganisaatioiden ja yritysten läheinen yhteistyö ja projektien linkittyminen keskenään ovat mahdollisia ja varsin toivottavia tilanteita. Yhteishankkeen osallistujien tulee kuitenkin ennakoita sopia tai kirjata

¹¹ Business Finland; [Julkisen tutkimuksen rahoitusehdot](#), kohta 6

¹² Business Finland; [Julkisen tutkimuksen rahoitusehdot](#), kohdat 6 ja 8

¹³ Julkisen tutkimuksen rahoitusehdot kohta 13.2 edellyttää, että tutkimusorganisaatio, jonka projektin Business Finland on rahoittanut, hoitaa projektia suorittavien osalta aineettomien oikeuksien oikeuksiensiirtosopimukset kuntoon. Oikeudellisesti tämä on haastavaa. Riippuen sekä henkilön suhteesta rahoituksen saajaan että tuloksen luonteeseen, sovellettavaksi voivat tulla mm. korkeakoulueksintölaki, työsuhdekeksintölaki, tekijänoikeuslaki ja henkilöiden työnantajilleen tehdyt erilliset siirtosopimukset.

Julkinen
3.3.2020Asia nro 1/07/2016
DM# 2376220

projektisuunnitelmiin riittävän tarkat kuvaukset siitä, mikä työ ja mikä osuus sisältyvät millekin projektille. Yhteisomistuksen ehdot suositellaan sovittavaksi ennakkoon.

Työpanoksena tutkimusorganisaatiolle annettua muuta välttämätöntä panostusta ei voi tilittää Business Finlandille tutkimusorganisaation eikä yrityksen projektin kustannuksena.

5 Tausta-aineistot yhteishankkeissa

Yhteishankkeissa käytettävään ja yhteishankkeisiin tuotavaan tausta-aineiston omistukseen ei kohdistu mitään vaatimuksia Business Finlandin rahoitusehdoissa. Tausta-aineistojen käyttö tulee sopia yhteistyökumppaneiden kesken esimerkiksi yhteishankkeen yhteistyösopimuksessa.

Yhteishankkeessa ei saa toteuttaa yhdenkään yrityksen tuotekehitystä. Tämän ehdon toteutumisesta huolehtivat julkisen tutkimuksen ehtojen kohdat tulosten omistuksesta ja julkisuudesta. Projektin *tulokset*, vaikka ne olisi saatu hyödyntämällä yrityksen projektille luovuttamaa tausta-aineistoa (esim. alustat, materiaalit, demolaitteet) tulevat yksin tutkimusorganisaatiolle, jolla on päätösvalta tulosten julkistamisesta ja julkaisujen levittämisestä. Yhteishankkeet eivät ole muuttaneet vanhaa sääntöä siitä, että tausta-aineiston omistaja ei voi estää julkisen tutkimusprojektin tulosten hyödyntämistä tai julkaisemista. Tavanomaista on, että yhteishankkeen osallistujat sopivat yhteistyösopimuksessa, millä tavoin yritykset saavat kommentoida ja tarkistaa julkistettavaksi aiotut tutkimustulokset, jotta niissä ei julkaista mitään sellaista, joka loukkaa yritysten oikeuksia.

Omien intressien ja tavoitteiden saavuttamiseksi yritysten ja tutkimusorganisaatioiden tulee keskenään sopia riittävän tarkasti yhteishankkeessa olevien projektiansa rajat, tausta-aineistoihin liittyvät käyttöoikeudet sekä tuloksiin (ml. tausta-aineistot) liittyvät suojaamisen aikeet ja tarpeet sekä julkisuus. Yrityksillä ei ole velvoitetta tulosten julkisuuteen ja laajaan levittämiseen, mutta yrityksen intressi osallistua projektillaan yhteishankkeeseen saattaa vaikuttaa olennaisesti siihen, millaiseen sopimukseen yhteishankkeen osallistujat toivovat pääsevänsä erityisesti suhteessa tutkimusorganisaatioiden projektituloksiin.

Business Finland ei edellytä, että yrityksen oma TKI-projekti osallistuu kokonaisuudessaan co-innovation –yhteishankkeeseen. Yrityksellä on mahdollisuus suunnitella projektinsa työpaketteihin, joista tarpeelliset osat osallistuvat yhteishankkeeseen. Business Finlandin tavoitteena on, että co-innovation –yhteishankkeessa toteutettava työ pohjaa yhteiseen tarpeeseen ja tavoitteeseen yhdessä sovitulla kokonaisuudella.

Julkinen
3.3.2020Asia nro 1/07/2016
DM# 2376220

6 Aineettomien oikeuksien siirto yhteishankkeissa

6.1 Valtiontukipuite ja sen tulkinta

Tutkimusorganisaatioiden ja yritysten välistä *yhteistyötä* säännellään erityisesti valtiontukipuitteen [\(2014/C 198/01\)](#)¹⁴ kohdassa 2.2.2.

Business Finlandin rahoittamiin co-innovation –yhteishankkeisiin soveltuu alakohta 28, jossa määritellään ne tilanteet, jolloin yrityksille ei katsota siirtyvän epäsuoraa valtiontukea tutkimusorganisaatioiden kautta. Kohdassa 28 on neljä tilannetta, jotka eivät ole kumulatiivisia, vaan niitä tarkastellaan kaikkia itsenäisesti.¹⁵

Kohdan 28.(a) mukaan epäsuoralta valtiontuelta vältytään, kun yhteistyöhön osallistuvat yritykset vastaavat hankkeen kaikista kustannuksista. Tämän lainkohdan soveltaminen tarkoittaa käytännössä sitä, että milloin tutkimusorganisaation osuus on tutkimuspalvelun myyntiä yrityksille, yrityksille ei siirry kiellettyä valtiontukea. Tämän kohdan voitaneen katsoa tarkoittavan myös sitä, että jos yritys projektin jälkeen korvaa kokonaisuudessaan tutkimusorganisaatioiden projektikustannukset, immateriaalioikeuden siirtoon ei sisälly epäsuoraa valtiontukea yrityksille. Tämä alakohta ei sisällä sitä, että yrityksille siirtyisi vain immateriaalioikeuksia, vaan kaikkea taitotietoa, mitä tutkimusprojektissa synnytetään.

Kohta 28.(b) keskittyy tiedon ja tulosten laajaan julkaisemiseen, jolla ehkäistään epäsuoran valtiontuen siirtyminen. Kohta edellyttää myös, että jos julkisen tutkimuksen projektista syntyy immateriaalioikeuksia, nämä immateriaalioikeudet tulevat tutkimusorganisaatioiden omistukseen. Tämän kohdan perusteella on mahdollista, että tutkimusorganisaatio antaa syntyneisiin immateriaalioikeuksiin maksuttoman rinnakkaisen käyttöoikeuden¹⁶, mutta komission mukaan tällaisen käyttöoikeuden luovutus ei saa tuoda yhteishankkeen osallistujayrityksille hankkeeseen osallistumisen kautta hyötyä. Tämä on tulkittava niin, että maksuton rinnakkainen käyttöoikeus on annettava myös muille kuin yhteishankkeeseen osallistuneille eli käytännössä tilanne vastaa sitä, että tulokset avataan kaikkien käyttöön yhtäläisin ehdoin.

Kohta 28(c). Kohdan perusteella yrityksille ei katsota siirtyvän epäsuoraa valtiontukea, kun hankkeesta mahdollisesti syntyvät immateriaalioikeudet ja niihin liittyvät käyttöoikeudet jaetaan yhteistyökumppaneiden kesken tavalla, joka vastaa ("*adequately reflect*") yhteistyökumppaneiden työmäärää, panoksia ja etuja.¹⁷

¹⁴ Valtiontukipuite, EUVL kaikki kieliversiot: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=OJ%3AC%3A2014%3A198%3ATOC>

¹⁵ Valtiontukipuite kohta 30: Jos mikään 28 kohdassa esitetystä edellytyksistä ei täyty, tutkimusorganisaatioiden tai -infrastruktuurien hankkeeseen antaman panoksen arvo katsotaan kokonaisuudessaan yhteistyöyritysten saamaksi eduksi, johon sovelletaan valtiontukisääntöjä.

¹⁶ eWiki, 28.3.2018: point 28 RDI Framework, DE

¹⁷ Tässä valtiontukipuitteen kohdassa on hienoinen ero suomenkielisen ja englanninkielisen version välillä ja tämä ero on merkityksellinen.

Julkinen
3.3.2020Asia nro 1/07/2016
DM# 2376220

Komission näkemyksen mukaan ei riskiä kielletystä valtiontuesta ole, jos yhteistyökumppanit myöntävät toisilleen rojaltivapaat käyttöoikeudet projektista syntyneisiin immateriaalioikeuksiin, kunhan osapuolet ovat myötävaikuttaneet projektin toteutumiseen yhtä paljon. Laskennassa huomioidaan lähtökohtaisesti jokainen yhteistyöhön osallistuva erikseen eli jakoa ei tehdä yritykset vs. tutkimusorganisaatiot.¹⁸ Komissio ei ole antanut selkeää tulkintaa siitä, kohdelanko kaikkia julkisrahoitettuja tutkimusorganisaatioita yhtenä vai erillisinä.¹⁹

"To adequately reflect" eli tässä yhteydessä riittävän myötävaikutuksen määrän toteamisessa tutkimusorganisaatio voi ottaa huomioon esimerkiksi projektiin käytetyn ajan, tausta-aineistot, vastikkeettomat kompensatiot (in-kind) ja annetun tutkimusrahoituksen.²⁰ Tutkimusorganisaatio voi yhteishankkeessa katsoa, että vain joku tai jotkut yritykset ovat myötävaikuttaneet riittävästi projektiin ja siinä syntyneeseen tulokseen, jolloin tälle tai näille yritykselle voidaan antaa rojaltivapaa käyttöoikeus.

Tämän kohdan tulkinta ja soveltaminen on käytännössä muodostunut hankalimmaksi ja usein sen vuoksi, että tämä c-kohta ja jäljempänä esiteltävä d-kohta sekoitetaan keskenään. Kaikkia kohtia 28.(a)-(d) kuitenkin sovelletaan itsenäisesti. Tämä c-kohta antaa ehkä laajimman harkintavallan tutkimusorganisaatioille kuin muut valtiontukipuitteen 28. kohdan alakohdat. Komissio ei ole tulkintaohjeissaan ottanut kantaa siihen, mitä taloudellisia tai muuten hyödyllisiä panostuksia tutkimusorganisaatio saa ottaa huomioon arvioidessaan sitä, kuinka paljon vaaditaan, että rahallinen, henkinen ja aineellinen panostus ja riskinkanto olisivat tasavertaiset. Laajemmin tulkittuna tämä alakohhta kannustaa luomaan tutkimusorganisaatioiden ja yritysten välille pitkäaikaisia ja kestäviä yhteistyökumppanuuksia.

Kohta 28.(d) lienee kohta, johon suomalaisessa yritysten ja tutkimusorganisaatioiden yhteistyössä useimmiten viitataan. Kohdan mukaan yhteistyöyrityksille ei siirry kiellettyä valtiontukea, jos tutkimusorganisaatiot saavat markkina-

Suomi: hankkeesta mahdollisesti syntyvät immateriaalioikeudet ja niihin liittyvät käyttöoikeudet jaetaan yhteistyökumppaneiden kesken tavalla, joka vastaa niiden työmäärää, panoksia ja etuja;

English: any IPR resulting from the project, as well as related access rights are allocated to the different collaboration partners in a manner which adequately reflects their work packages, contributions and respective interests,

¹⁸ Lyhennetty lähteestä eWiki State Aid, kysymys 15.9.2017, johon komission tulkintavastaus 10.11.2017: To adequately reflect "work packages" in article 28(c) means that the university is to take into account how much work each party intends to contribute to a project. E.g. when there are 12 work packages in a project and two of the parties participate in 6 work packages each and the third partner only participates in one work package, this would be an indication that two of the partners contributes equally to the project while the third partner doesn't.

¹⁹ Komissio: "The three universities should be considered as separate partners in terms of contributions as they might be separate legal entities bringing in addition, specific competences. However, as they are financed by the State, the whole public contribution should be taken into consideration."

²⁰ Komissio eWiki State Aid vastaus: "When allocating the IPRs and related access rights in line with point 28 (c) of the RDI Framework, the respective contributions (*human, technical, financial*) of the partners to the results created should be taken into account."

Julkinen
3.3.2020Asia nro 1/07/2016
DM# 2376220

hintaa vastaavan korvauksen niiden toiminnasta syntyvistä ja osallistuville yrityksille myönnettävistä immateriaalioikeuksista tai immateriaalioikeuksista, joihin osallistuvat yritykset saavat käyttöoikeudet.

Saman kohdan mukaan tästä markkinahintaisesta korvauksesta saadaan vähentää rahallinen ja muun kompensaation arvo (ml. in-kind), jonka yritys on antanut tutkimusorganisaatiolle tämän projektia varten.

Valtiotukipuitteen 29. kohdan mukaan korvaus vastaa markkinahintaa, jos kohdan neljästä edellytyksestä joku täyttyy. Pähkinänkuoressa nämä neljä edellytystä ovat:

- a) avoimeen kilpailuun perustuva myyntimenettely
- b) riippumaton asiantuntija-arvio
- c) myyjän ja ostajan väliset neuvottelut mahdollisimman suuren taloudellisen hyödyn aikaansaamiseksi²¹
- d) tutkimusorganisaatio tarjoaa yhteistyössä syntyneitä tuloksiaan kolmansille osapuolille, jos voi saada näin paremman kompensaation. Yhteistyöyrityksen tarjouksen on sitten vastattava näitä kolmansilta saatuja tarjouksia.

Tutkimusorganisaation yhteistyössä yrityksen kanssa co-innovation –yhteishankkeessa on noudatettava yllä esitettyä valtiontukipuitetta. Kun tutkimusorganisaatiota rahoitetaan julkisen tutkimuksen projektirahoituksella, tutkimusorganisaatiolla ei ole valinnanvaraa, noudattaako se julkista rahoitusta koskevaa lainsäädäntöä vai ei.

Sen sijaan yrityksillä on usein vaihtoehto. Jos yritys katsoo joko tausta-aineiston tai odotettavien tulosten valossa tutkimusorganisaation osaamisen ja työn yritykselle strategisesti tärkeiksi niin, että yritys haluaa tuloksien ja tulosaineiston luottamuksellisuutta, haluaa hallita riskiä tulosten hinnoittelusta projektin jälkeen tai haluaa varmistua omistusoikeudesta tuloksiin, niin yritys voi harkita tutkimuspalvelujen ostamista. Tällöin yritys saa päättää huomattavasti kattavammin koko tutkimusprojektin sisällöstä ja salassapidosta.

6.2 Business Finlandin näkemys käyttöoikeusien jakamisesta yhteishankkeissa

Business Finland rahoittaa co-innovation –yhteishankkeita, joissa keskeinen ominaisuus on, että yhteishankkeeseen osallistuvilla on hankkeessa yhteinen tavoite ja yhteinen suunnitelma tähän tavoitteeseen pääsemiseksi. Läheiset ja toinen toisistaan hyötyvät projektit lisäävät kumulatiivisesti tietoa ja osaamista.

²¹ Tässä on erityisesti huomattava, että sanamuoto ei painota rahallista hinnanmuodostusta, vaan taloudellista hyötyä, kun otetaan huomioon myyjän eli tutkimusorganisaation sääntömääräiset tavoitteet. Tähän liittyy esimerkiksi yliopistolain 2 § Tehtävät: Yliopistojen tehtävänä on edistää vapaata tutkimusta sekä tieteellistä ja taiteellista sivistystä, antaa tutkimukseen perustuvaa ylintä opetusta sekä kasvattaa opiskelijoita palvelemaan isänmaata ja ihmiskuntaa. Tehtäviään hoitaessaan yliopistojen tulee tarjota mahdollisuuksia jatkuvaan oppimiseen, toimia vuorovaikutuksessa muun yhteiskunnan kanssa sekä edistää tutkimustulosten ja taiteellisen toiminnan yhteiskunnallista vaikuttavuutta. (28.12.2018/1367)

Julkinen
3.3.2020Asia nro 1/07/2016
DM# 2376220

Yhteishankkeen olemassaolo on perusteltu vain, jos siihen osallistujat jakavat tietoa keskenään esimerkiksi yhteisessä ohjausryhmässä, yhteisissä työpake-teissa tai tutkijaliikkuvuuden kautta. Läheinen yhteistyö edellyttää kullekin osal-listujalle omaa projektisuunnitelmaa, josta voidaan selvittää, kenen projektista on kulloinkin kyse.

Business Finland on linjannut, että kun *yhteisen tavoitteen ja suunnitelman* li-säksi yhteishankkeen osallistujilla on *yhteistyösopimus*, myös tutkimusorgani-saatiot voivat luovuttaa käyttöoikeuksia ilman neuvotteluja markkinahintaisesta korvauksesta

- yhteishankkeen aikana,
- yhteishankkeeseen sisältyvän projektityön suorittamiseksi,
- ilman edelleenluovuttamisoikeutta JA
- ilman kaupallista käyttöoikeutta.

Business Finland tulkitsee, että tällä tavoin ajan, tarpeen ja käyttötarkoituksen osalta rajoitettu käyttöoikeus yhteishankkeen osallistujan oman projektin tar-peisiin ei ole sellainen aineettomien oikeuksien luovutus, jonka perusteella yri-tyksen katsottaisiin saavan kiellettyä valtiontukea.

Linjauksen ydinidea on siinä, että yhteishankkeessa tiedon ja osaamisen tulisi liikkua mahdollisimman tehokkaasti ja kaikkia osapuolia hyödyttäen moneen suuntaan, ei vain tutkimusorganisaatioiden projekteista elinkeinoelämän käyt-töön. Linjauksella pyritään helpottamaan ja tiivistämään yhteistyötä tutkimus-organisaatioiden ja yritysten välillä katsoen, että yhteisen työn eteen on panos-tettu rahallisesti, ajallisesti ja tuloksesta yhteistä riskiä kantaen.

7 Lisätietoa

Lisätietoja tämän muistion osalta antavat:

Liisa Ewart, lakimies: liisa.ewart(at)businessfinland.fi

Esa Panula-Ontto, rahoitusjohtaja: esa.panula-ontto(at)businessfinland.fi

Tämä muistio on tarkoitettu ohjeistamaan yhteishankkeeseen osallistuvia organisaatioita, eikä tämän muistion tulkinnoilla ole oikeudellista sitovuutta. Business Finland ei ole vastuussa tässä muistiossa mukanaolevien säännösten, ohjeiden tai asiakirjojen, muuten kuin omien rahoitusehtojen, ajantasaisuudesta. Mikäli tämän muistion tulkinta johtaa ristiriitaisuuksiin rahoituspäätösten, niihin liitettyjen ehtojen tai rahoitusta sää-televien lakien kanssa, tämän muistion tulkinnat väistyvät ja ovat viimesijaisia.